

הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון חס' 26)

ינואר 2025

גיל השירות והפטור משירות

מניסיון העבר, ההנחה בחוק המוצע כי קביעת גיל פטור גבוה (גיל 26) לצעירים החרדים יגרמו לצעירים החרדים להתגייס, היא מופרכת. שכן, שירות חרדים לאחר גיל 21 אינו אפקטיבי בשל גיל הנישואין הצעיר בחברה החרדית שמוביל למספר מתגייסים נמוך. בנוסף, דחיית גיל השירות דוחה את הכניסה לשוק העבודה ופוגעת ביכולת לעבור הכשרה מקצועית לאחר השירות.

יש לאפשר דחיית שירות עד גיל 20 בלבד.

סנקציות

ניסיון העבר מלמד שהיעדר סנקציות כלכליות מביא להיעדר מוטיבציה לעמידה ביעדים. עם זאת, הצעת החוק מציעה סנקציה רק למוסדות ללא סנקציות אישיות, ורק הגיוס שהיא מציבה נמוך מיעדי הגיוס ואף מאפשר מסלולי "מילוט" למוסדות.

סנקציה קשורה להפרת חובה, ולכן ככל שרוצים להטיל סנקציות אישיות צריך חובות אישיות. לא סביר שהמדינה תיתן הטבות למלש"בים שבחרים לא למלא את חובתם לשירות את המדינה. בנוסף לסנקציות מוסדיות (ביטול התקציב לשיבות שאינן מעודדות גיוס), יש לקבוע סנקציות אישיות- עיצום כספי וביטול הטבות (מעונות יום, דיור, קצבאות סיוע ללומדי תורה, תעסוקה, ביטוח לאומי).

חיהו חרדי ואורחות חיים

הצעת החוק קובעת שלצורך יעדי הגיוס, גבר "חרדי" הינו צעיר שלמד שנתיים לפחות במוסד חינוך חרדי. בפועל, 70% מן הגברים הנמנים כחרדים אינם מגדירים עצמם כחרדים.

רק בוגרי החינוך החרדי שפונים למסגרות חרדיות ייעודיות צריכים להיחשב כחרדים.

לחרדים יתאפשר לשמור על אורח חייהם, וזאת מבלי לפגוע בזכותם של חיילים אחרים לכבוד זהה, ומבלי לפגוע בהתקדמותן של נשים לתפקידים מובילים בחילות השונים.

השירות האזרחי

מניסיון העבר מסלול השירות האזרחי לא ענה לציפיות ממנו, הן ביחס לכמות המשרתים והן ביחס לאיכות השירות. בדגש על השירות בתוך הקהילה, שמידת התרומה שלו ויכולת הפיקוח עליו מוגבלות והוא מהווה פתח להיעדר עשייה אמיתית. בנוסף המסלול אינו מהווה חלופה שוויונית, ואינו נותן מענה לצרכי הצבא בכוח אדם.

לצה"ל זכות ראשונים בבחירת חייליו, היתר יופנו לשירות הלאומי -אזרחי שמשכו כאורך שירות החובה, ויתבצע בגופי חירום וביטחון בלבד.

יעדי גיוס

מטרת החוק היא גיוס משמעותי של חרדים. לפי הצהרת צה"ל, בשנת 2024 ניתן יהיה לגייס 4,800 חרדים, בשנת 2025 - 5,700, ומשנת 2026 את כל המלש"בים החרדים. זאת בניגוד למוצע בהצעת החוק המתייחסת לגיוס אחוזים בודדים מכלל המלש"בים החרדים, שמונים כיום כ-90,000. בנוסף, יעדי הגיוס המוצעים כוללים מסלולים מקוצרים ושירות לאומי אזרחי, שאין מקום לכלול אותם ביעדי הגיוס. צורכי הביטחון הם מיידיים ודוחקים והמספרים המוצעים אינם נותנים לכך מענה.

במקום יעדי גיוס, קונספט שכשל בעבר יש לקבוע חובת גיוס לכל למעט מכסה מצומצמת של מצטיינים שיבחרו בהליך ממלכתי ושקוף.

משך השירות

הצעת החוק מאפשרת מסלול מקוצר לציבור החרדי (שלב ב') שהתועלת הצבאית ממנו מועטה והוא נמנה באופן זהה לשירות מלא. הדבר לא נותן מענה לצרכי הצבא כיום ואף מהווה אפליה. עד לא מזמן קיומם של מסלולים אלו היווה גם פתח לתרגילים חשבונאיים ולמדידה בעייתית של משרתים חרדים.

שירות צבאי, גם של חרדים, לא צריך לכלול מסלולים מקוצרים.